

การพัฒนาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

Developing community participatory communication to promote sustainable tourism
of the Lao Wiang community, Noen Kham Subdistrict, Noen Kham District, Chainat Province

วิโรจน์ ศรีหิรัญ. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประพจน์ ณ บางช้าง. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สุวิมล อาภาผล. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สิริพร มีนะนันท์. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Wiroj Srihirun. College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

Prapoj Na-Bangchang. College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

Suwimol Apapol. College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

Siriporn Meenanan. College of Communication Arts, Suan Sunandha Rajabhat University

Email: wiroj.sr@ssru.ac.th, prapoj.na@ssru.ac.th, suwimol.ar@ssru.ac.th, siriporn.me@ssru.ac.th

Received: 16 August 2024; Revised: 11 September 2024; Accepted: 24 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและค้นหาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาและสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนลาวเวียง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนลาวเวียง จำนวน 20 คน และผู้นำชุมชนในชุมชนลาวเวียง จำนวน 3 คน รวม 23 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่าชุมชนลาวเวียงมีนักท่องเที่ยวมากพอสมควร ส่วนใหญ่มาจากบริเวณรอบจังหวัดชัยนาท มาเที่ยวดูวิถีชีวิตของคนในชุมชน 2) กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่าการพัฒนาและสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนลาวเวียง ควรพัฒนาโดยเน้นการสื่อสารที่สะท้อน “วิถีชีวิต” ของชาวบ้านในชุมชนให้เพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยชุมชนแห่งนี้มีวิถีชีวิตเป็นแบบ “วิถีลาวเวียงเนินขาม” ที่มีเอกลักษณ์ คือ ความเป็นคนเชื้อสายลาวจากเวียงจันทน์ที่มีน้ำใจงามกับผู้อื่น ทั้งนี้ควรมีส่วนร่วมกันสื่อสารโดยเน้นไปที่ “ภูมิปัญญาหลัก” ของชาวบ้านในชุมชน คือ การทอผ้าที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร อย่างไรก็ตาม ควรพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลาวเวียง ด้วยการที่ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตแบบชาวลาวเวียงเนินขาม ที่มีน้ำใจ ใช้ภาษาลาวเวียง ขยายความเป็นครอบครัว ความเป็นวิถีชุมชน อากาศบริสุทธิ์ นักท่องเที่ยวชอบสูดอากาศธรรมชาติ รวมทั้งร่วมกันสื่อสารภูมิปัญญาด้านผ้าทอลาวเวียงเนินขาม ที่มีความงดงามไม่เหมือนใคร

คำสำคัญ : การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ชุมชนลาวเวียง, ชัยนาท

Abstract

This research aimed to 1) study and find out the current state of tourism in the Lao Wiang community, Noen Kham Subdistrict, Noen Kham District, Chainat Province. 2) study the development and creation participatory communication for the Lao Wiang community. To promote sustainable tourism in the community. Data were collected from 20 people living in the Lao Wiang community and 3 community leaders in the Lao Wiang community, totaling 23 people.

The results of research found that 1) the sample group was of the opinion that the Lao Wiang community had a sufficient number of tourists. Most of them come from the area around Chainat Province. Come visit and see the way of life of the people in the community. 2) the sample group viewed that developing and creating participatory communication of the Lao Wiang community Should be developed by emphasizing communication that reflects the “way of life” of the villagers in the community to increase both in quantity and quality. This community has a way of life. It is a “Lao Wiang Noen Kham way” that is unique. Being a person of Lao descent from Vientiane who is kind to others. In this regard, there should be participation in communicating with each other, focusing on the “core wisdom” of the villagers in the community, namely weaving that is unique and unique. However, sustainable tourism in Lao Wiang Chum should be developed and promoted by having villagers in the community communicate in all forms to reflect the generous way of life of the Lao Wiang Noen Kham people. Use Lao Wiang language Selling family Community way fresh air Tourists like to breathe natural air. Including working together to communicate wisdom about Lao Wiang Noen Kham woven fabric that is uniquely beautiful.

Keywords: Participatory Communication, Sustainable Tourism, Lao Wiang Community, Chainat

บทนำ

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฯ ได้มีแผนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชน เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียน รวมทั้งนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่ต้องการฟื้นความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย เร่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยฟื้นฟู พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ สามารถเชื่อมโยงธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านควบคู่กับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อการท่องเที่ยว และให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรม อันจะทำให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยเสริมสร้างความสามารถของทุนชุมชนในการจัดการกับปัญหาของชุมชนและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2546)

ชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นชุมชนหนึ่งในตำบลเนินขามที่มักเรียกกันว่าชุมชนลาวเวียงเนินขาม เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีบรรพบุรุษที่เป็นชาวลาว ซึ่งย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว ตั้งแต่เมื่อครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวลาวจากเวียงจันทน์ถูกกวาดต้อนมาอยู่ไทยเป็นจำนวนมาก ตั้งรกรากกระจายหลายจังหวัดโดยเฉพาะภาคกลาง และภาคอีสานตามเส้นทางลำเลียง โดยบ้านเนินขาม อ.เนินขาม จ.ชัยนาท เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ชาวลาวจากเวียงจันทน์เข้ามาตั้งรกรากจนปัจจุบันกลายเป็นชุมชนใหญ่ ชุมชนแห่งนี้เรียกตัวเองว่า ลาวเวียง ย้ายถิ่นฐานมาจากพื้นที่เดิม อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี เพื่อมาหาที่ทำกินแห่งใหม่เมื่อ 150 กว่าปีที่แล้ววบจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากความเข้มแข็งภายใน อันได้แก่ ความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในการจัดการชุมชน รวมทั้งกำหนดแนวทางและอนาคตของชุมชนด้วยตนเองสำหรับชุมชนลาวเวียงตำบลเนินขาม ซึ่งมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลักย่อมไม่มีรายได้ที่แน่นอนเท่าภาคอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมฉะนั้นการสร้างรายได้โดยชุมชนสามารถมีรายได้เพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาคุณภาพการผลิตนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน หรือหากจะใช้ทรัพยากรนอกชุมชนก็ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรที่ไม่ใช่ลักษณะการพึ่งพิง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยตนเอง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงได้นำแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาใช้เป็นกรอบความคิดหลักเพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียงเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนแห่งนี้มีการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งในเชิงวิชาการยังสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางการสื่อสารด้านการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญได้ ซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวคิดเชิงวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์มากที่สุดกับชาวบ้านในชุมชนลาวเวียงเนินขามฯ ที่ผลการวิจัยจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และพัฒนาบ้านเกิดของคนลาวเวียงเนินขามชัยนาทต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและค้นหาสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อพัฒนาและสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี ที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เป็นแนวทางการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย อันประกอบด้วยแนวคิดหลัก ดังนี้ 1.แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เสนอโดย กาญจนา แก้วเทพ (2552) ระบุเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการสื่อสารว่าประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ต้องใช้เวลาในการสร้างฐานความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกันขึ้นมา ขั้นตอนที่ 2 การจัดเสวนาชุมชนขั้นตอนที่ 3 การสร้างองค์กร/กลุ่มผู้สื่อสารกลุ่มใหม่ ขั้นตอนที่ 4 ลงมือปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโดยชุมชน นอกจากนี้ยังระบุด้วยว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญของการสื่อสารชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม

เพื่อพิสูจน์ว่าชาวบ้านสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้หากมีโอกาส เพื่อสร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชน เพื่อเป็นช่องทางที่ชุมชนจะส่งข่าวสารออกไปจากจุดยืน มุมมองและทัศนะของตนเอง เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาจากทัศนะของชุมชน ผลจากการสื่อสารจะช่วยยกระดับความมีสติและความรับผิดชอบให้กับชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเพื่อช่วยเพิ่มสัดส่วนของการสร้างสื่อที่มีสาระให้กับชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

2.แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เสนอโดย สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (2546) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการพัฒนา เพื่อร่วมคิดร่วมทำร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนา

3.แนวคิดชุมชนกับการท่องเที่ยว เสนอโดย ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554) ระบุความเกี่ยวข้องระหว่างชุมชนกับการท่องเที่ยวไว้ว่ามีลักษณะขอบเขตและรูปแบบที่กว้างขวางและหลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ ความเกี่ยวข้องของชุมชนกับการท่องเที่ยวสามารถกำหนดได้ใน 2 ลักษณะ คือ ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน

4.แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต เสนอโดย ประเวศ วะสี (2538) อธิบายว่า วิถีชีวิตที่หลากหลายเป็นการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า หรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องทุกคนควรจะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า 5 ประการที่เรียกว่าเบญจวิถี

5.แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เสนอโดย ศิริพงษ์ นวลแก้ว (2540) ระบุการจำแนกประเภทหรือสภาพของภูมิปัญญาชาวบ้านไว้อย่างหลากหลาย กล่าวคือ ภูมิปัญญาด้านการเกษตร ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน ภูมิปัญญาด้านศิลปะ ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

6.แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เสนอโดย แอมบร็อก (Ambrox,2008) ระบุเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้ชุมชนสามารถเลี้ยงชีพได้ด้วยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

7.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) เสนอโดย เกล (Gale,2005) กล่าวถึงการมุ่งเน้นให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนท้องถิ่นในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นการอนุรักษ์และเติมเต็มความต้องการของบุคคลในอนาคตได้เป็นอย่างดีด้วย

ทั้งนี้ ยังได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถนำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ เช่น งานวิจัยเรื่อง“การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม OTOP นวัตกรรมอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านเนินฆ้อ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท”(อมรา ดอกไม้ และศิริพร อำไพลาภสุข,2565), “ภูมิปัญญาบทบาท และกระบวนการจัดการผ้าทอลาวเวียง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท”(เพชรระย้า ยอดกำลัง,2561), “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน”(มาลินี หาญยุทธ,2551) เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Method) ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

รวมทั้งวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 23 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนลาวเวียงฯ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่มีแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured) รวมทั้งวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) กับประชาชนในชุมชน และ 2.ผู้นำชุมชนในชุมชนลาวเวียงที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่มีแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ทั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม รวมทั้งสุ่มตัวอย่างผู้ที่มีความสะดวกและเต็มใจในการให้ข้อมูลวิจัยเพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) การวิเคราะห์ข้อมูลจึงจะเกิดขึ้นตลอดเวลาผ่านทางการร่วมออกแบบ ร่วมคิด และร่วมทำของคนในชุมชน และนำข้อมูลที่ได้กลับมาให้คนในชุมชนร่วมวิเคราะห์ ศึกษา และดำเนินการ จนกระทั่งได้ผลสรุป โดยใช้การตีความเพื่อนำเสนองานวิจัยในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนาหรือพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) หลังจากนั้นผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลซ้ำอีกครั้ง (second thought) ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Method triangulation) โดยการนำผลสรุปการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยของคนอื่นที่ทำเรื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งตรวจสอบแนวคิดกับผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ คนอีกด้วย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การค้นหาและวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จากข้อมูลกลุ่มประชาชนในชุมชนกลุ่มผู้นำชุมชนและการสังเกตของผู้วิจัย มีสภาพการณ์โดยภาพรวมนับว่าพอใช้ได้ กล่าวคือ มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากพอสมควร ส่วนใหญ่มาจากบริเวณรอบจังหวัดชัยนาท มาเที่ยวดูวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน จุดเด่น คือ ความสวยงามตามธรรมชาติ ท้องไร่ท้องนา มีการบริการที่ดีและเป็นกันเอง โอบอ้อมอารี มีวิถีชีวิต สินค้าพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง ความงามตามธรรมชาติ คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาความเรียบร้อยเป็นอย่างดี มีอาหารพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เช่น แกงบอน แกงขี้เหล็ก แกงเปราะหน่อไม้ รวมทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมาศึกษาวิธีการทอผ้าและดูการเกษตรของชุมชนได้

นอกจากนี้ จากการสนทนากลุ่มกับชาวบ้านในชุมชนยังพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มานั้นนิยมเข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่ มาเป็นกรุ๊ปทัวร์ เหตุผลที่มาส่วนใหญ่มาดูการทอผ้าและเลือกซื้อผ้าทอขึ้นใหม่เนินขามที่เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้นแล้ว ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนลาวเวียงพบว่า จากสภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียงนั้นสามารถส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ด้วยหลายปัจจัยที่เกื้อหนุน อย่างไรก็ตาม ยังพบด้วยว่าการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียงมีหลายจุดที่ควรพัฒนา โดยจุดอ่อน คือ ยังไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากนัก ส่วนภาวะคุกคามคือ ภัยธรรมชาติต่าง ๆ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

2.1 การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเน้น “วิถีชีวิต” ของชาวบ้านในชุมชน

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนในชุมชนลาวเวียงฯ มีการใช้การสื่อสารกับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร มีน้ำใจกับนักท่องเที่ยว เป็นกันเอง มีความสามัคคีของคนในชุมชน ช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยสิ่งที่ควรพัฒนา คือ เน้นการสื่อสารที่สะท้อน “วิถีชีวิต” ของชาวบ้านในชุมชนให้เพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

ทั้งนี้จากข้อมูลกลุ่มประชาชนในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และการสังเกตของผู้วิจัย พบข้อมูลตรงกันว่า ชุมชนแห่งนี้มีวิถีชีวิต เป็นแบบ “วิถีลาวเวียงเนินฆ้อ” ที่มีเอกลักษณ์ คือ ความเป็นคนเชื้อสายลาวจากเวียงจันทน์ที่มีน้ำใจงามกับผู้อื่น อาชีพหลัก คือ การทอผ้า รองลงมา คือ การทำเกษตรกรรม ทำไร่ทำนา ปลูกผักไว้สารพัด

โดยภาพรวมจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ชุมชนลาวเวียงมีวิถีชีวิตที่มีการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ชาวบ้านมีมิตรไมตรีที่ดี มีการต้อนรับที่ดี มีน้ำใจ บริการดี ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกบ้านสามารถทอผ้าเป็นอาชีพหลัก มีรายได้ในการเลี้ยงชีพ และมีการสานต่อให้ลูกหลาน และแบ่งปันความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว

ส่วนภาพรวมจากการสนทนากลุ่มกับประชาชนในชุมชนลาวเวียงนั้น ก็พบคล้ายกับการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งพบว่า วิถีชีวิตของชุมชนลาวเวียงเนินฆ้อมีมูลค่าและคุณค่าในเชิงการเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้ ด้วยความที่คนในหมู่บ้านยังมีวิถีชีวิตแบบชาวลาวเวียงอยู่ ใช้วิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน มีความจริงใจ อยู่กันเป็นพี่เป็นน้อง อยู่แบบครอบครัวเดียวกัน แวะเวียนไปมาหาสู่กันเป็นประจำ มีการปลูกข้าวที่เขียวขจี มีธรรมชาติที่สดชื่นสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ นอกจากนี้ชุมชนแห่งนี้มีแผนจะสร้างเป็นบ้านพักหรือโฮมสเตย์ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวในอนาคตอันใกล้ด้วย ด้านเสน่ห์และอัตลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง คือ เรื่องของภาษาที่ยังคงใช้ภาษาลาวเวียงกันอยู่ การยิ้มแย้มแจ่มใสต่อผู้คน การต้อนรับด้วยภาษาลาวอย่างเป็นกันเอง เป็นการต้อนรับที่อบอุ่น การแต่งกายของคนในหมู่บ้านจะใส่เสื้อผ้าที่ทอกันเองด้วยลายลาวเวียงเนินฆ้อแบบโบราณ ซึ่งลายมีความเป็นเอกลักษณ์ และยังมีข้าวปลอดสารพิษ ผักปลอดสารพิษ หน่อไม้ ถั่วฝักยาว แตงกวา และบวบที่ปลูกด้วยใจ

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มฯ ยังพบด้วยว่า วิถีชีวิตชุมชนลาวเวียงนั้น สามารถส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ เพราะภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวเวียงเนินฆ้อ การใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นจุดดึงดูดให้คนเข้ามาเยี่ยมชม ขายความเป็นครอบครัว ความเป็นวิถีชุมชน มีการปลูกฝังลูกหลานให้ต่อยอดในการทอผ้าการพัฒนาข้างหน้าจะสร้างโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนกับพื้นที่ธรรมชาติ มีการคิดและต่อยอดการทอผ้า คิดลายใหม่ที่มีความสวยงามและมีความทันสมัยโดยยังคงอนุรักษ์ลายโบราณไว้

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนก็พบคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ผ่านมา โดยพบว่า วิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนลาวเวียง นับเป็นจุดเด่นที่สุดของชุมชนนี้ โดยเฉพาะการทอผ้าที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง สามารถสร้างมูลค่าและรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้ และยังมีจุดแข็งคือ ความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ

2.2 การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเน้น “ภูมิปัญญา” ชาวบ้านในชุมชน

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า นอกจากชาวบ้านในชุมชนลาวเวียงควรพัฒนาการสื่อสารที่เน้นการสะท้อนวิถีชีวิตแล้ว ยังควรมีส่วนร่วมกันสื่อสารโดยเน้นไปที่ “ภูมิปัญญา” ของชาวบ้านในชุมชนด้วย ทั้งนี้จากข้อมูลกลุ่มประชาชนในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และการสังเกตของผู้วิจัย พบข้อมูลตรงกันว่า ภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชนลาวเวียง

มีมูลค่าและคุณค่าในเชิงการเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน โดยการทอดผ้าที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร นับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ค่อนข้างดีให้กับคนในหมู่บ้าน กระทั่งในปัจจุบันเริ่มมีการขายผ้าทอดทางสื่อออนไลน์และมีลูกค้าสั่งเข้ามาจำนวนมากแล้ว นอกจากนั้นยังมีมูลค่าจากภูมิปัญญาด้านการขายปลาร้า ปลาสาม หัตถกรรมกระด้าง เครื่องจักสาน โมเดลแบบบ้านโบราณ และการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จากผ้า เช่น กระเป๋า ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ชุมชนลาวเวียงเนินขามมีเสน่ห์และมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง นอกจากผ้าทอดแล้ว ยังมีผ้าขาวม้าห้าสี ที่สีเส้นของผ้าจะสดใสกว่าผ้าจากที่อื่นและที่ไม่เหมือนที่อื่นตรงสีที่จะมีแต่สีเฉพาะคือ เหลือง เขียว ขาว แดง ส้ม นอกจากนั้นยังมีการอนุรักษ์ลายผ้าโบราณเอาไว้ เช่น ลายกระแตของตอ ลายโคมเหลือง และมีอัตลักษณ์หรือจุดเด่น คือ เน้นการปลูกข้าว ผักปลอดสารพิษ และอีกอย่างหนึ่งที่เป็นจุดแข็งคือ ความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลของชาวบ้าน และมีทรัพยากรในชุมชนที่เอื้อต่อการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ทั้งนี้ ภูมิปัญญาของชาวชุมชนลาวเวียงเนินขามนั้น สามารถส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ เพราะว่าการทอดผ้าสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างมากมายจนกลายเป็นอาชีพหลัก มีการขายออนไลน์และเชิญชวนให้มาเยี่ยมชมและซื้อผ้าทอด ผักปลอดสารพิษ สิ่งประดิษฐ์จากผ้ามือชาวบ้านในชุมชน ผ้าขาวม้าห้าสี เสื้อจอบหม้อ ผ้าถุงตีนจก เกวียนข้าวไม้จำลอง เครื่องมือจักสาน ข้าวอินทรีย์ ที่สามารถพัฒนาเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมได้ พร้อมทั้งในด้านโอกาสของภูมิปัญญาชาวบ้าน ยังได้มีการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเกษตร รวมทั้งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ให้ลูกหลานในหมู่บ้านได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อสืบทอดต่อไป

นอกจากนี้ จากการสังเกตรูปภาพผ้าทอดที่มีลายผ้าโบราณเป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายกระแตของตอ ลำภา เครื่องบ้อง โคมเหลือง บานกระจัก แม่ชาลี ขอตินกา หมี่ตา นาคพาดขอน หมี่ชาเป็ย ภูลำค่าง อั้งยัน หมี่เยียว วัว อีโต้ นาคอ่อนแอ่น หมี่นก หมี่แอกน้อย หมี่แอกใหญ่ สลับขิก ผ้าที่ใช้ทอเป็นผ้าสี่คราม ดำแดง ลายจก อันเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัด ผ้าชิ้นใหม่ของหมู่ 6 มีสีหลักคือ แดง เขียว ดำ เหลือง และมีผ้าขาวม้าห้าสี เป็นสีโดดเด่น ไม่เหมือนใคร ผ้าชิ้นใหม่ของชุมชนนี้จะมีลายผ้าที่ละเอียด สวยงาม เป็นการทอดผ้าที่คิดลายไปทำไป ทอไป ไม่ได้วางโครงลายไว้ก่อน อยู่ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอ จนอาจพูดได้ว่าเป็น ผ้าชิ้นเดียวในโลก ทั้งนี้ผ้าทอดลาวเวียงเนินขาม จะเป็นสีธรรมชาติที่ไม่เหมือนกันในผ้าแต่ละผืน โดยเฉพาะ "ลายสร้อยสา กระแตของตอ โคมเหลือง" เป็นลายตีนจกโบราณที่ละเอียดอ่อน และที่สำคัญคือ ภูมิปัญญาของชุมชนลาวเวียงนั้นส่งเสริมความสามัคคีและความสุขในชุมชน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ เพราะมีการสานต่อให้ลูกหลาน และแบ่งปันความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

2.3 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอ เนินขาม จังหวัดชัยนาท

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าทุกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลาวเวียงนั้น สามารถพัฒนาและส่งเสริมได้อย่างชัดเจน ด้วยการที่ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันสื่อสารในทุกรูปแบบ เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตแบบชาวลาวเวียงเนินขามที่มีน้ำใจเป็นกันเอง เอาใจใส่ มีการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฉุนฉียว ยิ้มแย้มแจ่มใส ต้อนรับและบริการดี ใช้ภาษาลาวเวียง ขยายความเป็นครอบครัว ความเป็นวิถีชุมชน มีการปลูกข้าวที่เขียวขจี เป็นธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ นักท่องเที่ยวชอบสูดอากาศธรรมชาติ ทั้งนี้ยังมีการทอดผ้าลายโบราณอันเป็นเอกลักษณ์ที่สร้างรายได้หลักให้คนในชุมชนและเริ่มมีการขายผ้าทอดทางสื่อออนไลน์แล้ว การแต่งกายด้วยผ้าที่ทอขึ้นมาด้วยตัวเอง อาหารการกินแบบลาวเวียงเนินขาม เช่น แกงบอน แกงเปรอะ แจ่วหม้อ ปลาสาม ที่ส่วนใหญ่จะหาวัตถุดิบได้จากธรรมชาติ

ทั้งนี้สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมชุมชนลาวเวียงเนินขามให้มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ และมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยเฉพาะจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจัยด้านวิถีชีวิต ที่มีการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องและชาวบ้านมีการต้อนรับที่ดี มีน้ำใจบริการดี และปัจจัยด้านภูมิปัญญา จากการทอดผ้าที่มีลายผ้าอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชุมชน เช่น ลายกระแตยงดอก ลายสำเภา

นอกจากนั้นยังพบว่า การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ควรใช้การปลูกฝังลูกหลานให้ต่อยอดในการทอดผ้า สร้างโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้พักนอนกับพื้นที่ธรรมชาติ ปรับภูมิทัศน์ เพิ่มจุด Check-In เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และลูกหลานในชุมชนควรช่วยกันสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชาวลาวเวียงเนินขาม โดยเฉพาะภูมิปัญญาที่เน้นการปลูกข้าว ผักปลอดสารพิษ และการทอดผ้า อันเป็นจุดที่บ่งบอกความเป็นชุมชนลาวเวียงเนินขามได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจจากผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า “การท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียงมีสภาพการณ์โดยภาพรวมนับว่าพอใช้ได้ มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากพอสมควร จุดเด่น คือ ความสวยงามตามธรรมชาติ ท้องไร่ท้องนา มีการบริการที่ดีและเป็นกันเอง โอบอ้อมอารี มีวิถีชีวิต สีน้าพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง ความงามตามธรรมชาติ คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาความเรียบร้อยเป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมาศึกษาวิธีการทอดผ้าและดูการเกษตรของชุมชนได้” นับว่ามีสภาพการณ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการสื่อสารและสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2546) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการพัฒนาเพื่อร่วมคิดร่วมทำร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนา โดยประชาชนในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการบริหาร รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นด้วย

2. การพัฒนาและสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า “ประชาชนในชุมชนลาวเวียงฯ มีการใช้การสื่อสารกับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร มีน้ำใจกับนักท่องเที่ยว เป็นกันเอง มีความสามัคคีของคนในชุมชน ช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยสิ่งที่ควรพัฒนา คือ เน้นการสื่อสารที่สะท้อน “วิถีชีวิต” ของชาวบ้านในชุมชนให้เพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนแห่งนี้มีคุณค่าที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนได้ด้วยวิถีชีวิตแบบ “วิถีลาวเวียงเนินขาม” ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก” (พวงชมพูไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์, 2556) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือกเป็นกระบวนการที่เน้นความเป็นมนุษย์และความหลากหลาย โดยเชื่อว่าแต่ละสังคม ต่างก็มีอัตลักษณ์และมีเส้นทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่องานพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม แนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกนี้มีลักษณะที่เป็นนามธรรมค่อนข้างมาก จึงอาจยากต่อการนำไปปฏิบัติ แต่ในฐานะนักสื่อสารที่เชื่อมั่นในศักยภาพของการสื่อสารที่มีต่อกระบวนการพัฒนา จึงมั่นใจว่า “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” จะสามารถเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกให้สามารถปฏิบัติได้จริง

2.2 เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า นอกจากการสะท้อนวิถีชีวิตแล้ว ชาวชุมชนลาวเวียงยังควรมีส่วนร่วมกันสื่อสารโดยเน้นไปที่ “ภูมิปัญญา” ในชุมชนด้วย โดยภูมิปัญญาในชุมชนลาวเวียงมีมูลค่าและคุณค่าในเชิงการเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน มีการทอดผ้าที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร มีภูมิปัญญาด้านการขายปลาร้า ปลาสาม หัตถกรรมการสานกระดัง เครื่องจักสาน โมเดลแบบบ้านโบราณ และการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จากผ้า เช่น กระเป๋า ให้กับนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะด้านการทอดผ้าลายโบราณซึ่งผ้าที่ใช้ทอเป็นผ้าสีคราม ดำยแดง ลายจก นับเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของชุมชนลาวเวียงเนินขาม อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการส่งเสริมชุมชนแห่งนี้ให้มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้โดยสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน (กฤษณา วงษ์สันต์ และคณะ, 2542) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสื่อสารที่เน้น “วิถีชีวิตและภูมิปัญญา” ของชาวบ้านในชุมชนลาวเวียงเนินขาม สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนลาวเวียง ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ได้ โดยทั้งจากผลการวิจัยในครั้งนี้และจากผลการศึกษาของพงษ์ชมพู ไซยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์ และแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านบ่งชี้ข้อมูลตรงกันว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสร้างความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนลาวเวียงเนินขามเพิ่มขึ้น เช่น การให้นักท่องเที่ยวทดลองทอดผ้าด้วยมือแบบง่าย ๆ เป็นต้น
2. สร้างสรรค์สิ่งดึงดูดใจเชิงรูปธรรมของชุมชนลาวเวียงเนินขามให้ดียิ่งขึ้น เช่น โฮมสเตย์ของชุมชนร้านอาหารพื้นบ้านที่ได้มาตรฐาน มีป้ายร้านที่มองเห็นได้ง่าย มีการบอกเมนูอาหารและราคาให้ชัดเจน
3. ควรเพิ่มป้ายบอกทางเข้าชุมชนลาวเวียงเนินขาม และมีป้ายชื่อชุมชนที่ชัดเจน สวยงาม และทันสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพเป็นที่ระลึก
4. จัดทำข้อมูลและสื่อต่าง ๆ เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยติดตั้งในชุมชนและผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ สื่อเว็บไซต์ เป็นต้น
5. มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับชุมชนหรือหมู่บ้านอื่น ๆ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียง
6. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้คำขวัญของชุมชนลาวเวียง เช่น “ลาวเวียงเนินขามชัยนาท เก่งกาจผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนน้ำใจมากมี วิถีเนินขามบ้านเฮา” “วัฒนธรรมประเพณีลาวเวียง เคียงคู่มัดหมี่ผ้าทอลายโบราณ ชมโครงการพระราชดำริ ศิริของดีโรงสีข้าวชุมชน” “ผ้าทอมัดหมี่โบราณ งดงามวัฒนธรรมประเพณีลาวเวียง โครงการพระราชดำริสร้างชื่อเสียง เคียงคู่ของดีโรงสีข้าวชุมชน”
7. ควรมีการใช้คำขวัญสั้น ๆ เพิ่มเติมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนลาวเวียงเนินขาม เช่น วันเดียวเที่ยวเท เนินขาม, ลาวเวียงมีดี วิถีเนินขาม, สนุกสุดเหวี่ยง ที่ลาวเวียงเนินขาม และ ที่นั่งดงาม เนินขามชัยนาท เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการพัฒนาชุมชนลาวเวียงเนินขาม เนื่องจากอาจมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้
2. ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยลงสำรวจพื้นที่และมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเป็นระยะเวลานานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและหลากหลายขึ้น
3. ใช้การศึกษาร่วมกันแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงกว้างและเชิงลึกมากขึ้น
4. อาจใช้การศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) เพื่อให้เกิดความเข้าใจความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาได้กระจ่างยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ.(2542). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : เอิร์ดเวฟเอดดูเคชั่น.
- กาญจนา แก้วเทพ.(2552). *การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี.(2538). *การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์.(2556).การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(2), 23-42.
- มาลินี หาญยุทธ.(2551). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน*.วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ.(2554). *การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพงษ์ วัฒนแก้ว.(2540). *การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. กรุงเทพฯ : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย(2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*.เอกสารอัดสำเนา.
- อมรา ดอกไม้ และศิริพร อำไพลาภสุข.(2565).การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม OTOP นวัตกรรมที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านเนินขาม ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 10(3), 263-272
- Ambrox, M. (2008). Attitude of local residents towards the development of tourism in Slovenia: The case of the Primorska, Dolenjska, Gorenjska and Ljubljana regions. *Anthropological Notebook*, 14(1), 63-79.
- Gale, R. (2005). *Sustainable Tourism: The Environmental Dimensions of Trade Liberalization in China*. D. Shrubsole and N. Watson (Eds.), *Sustaining Our Futures: Perspectives on Environment, Economy and Society* University of Waterloo , Waterloo, Ontario.